

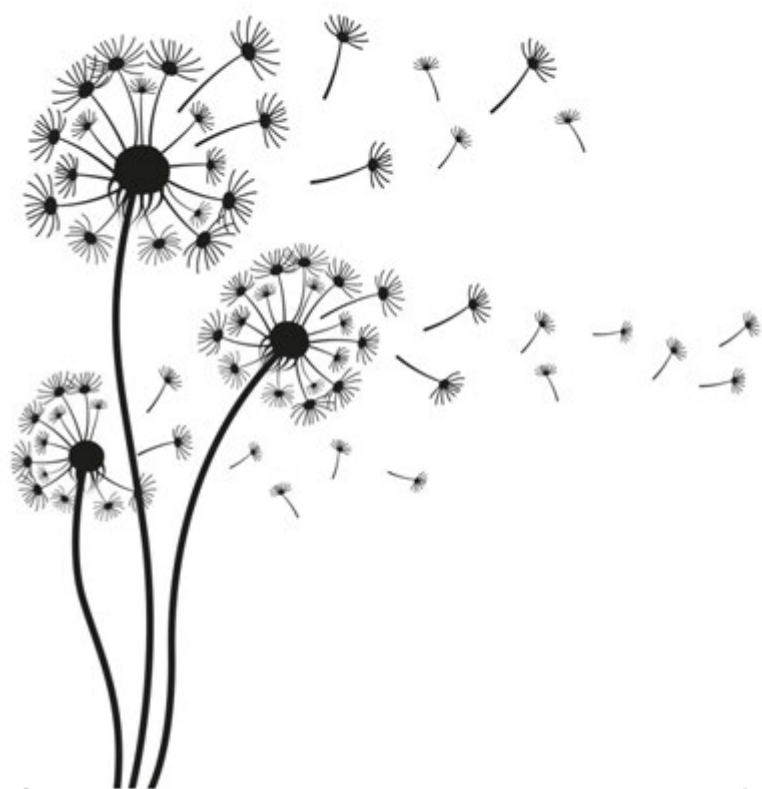
Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Windfondsen en maatschappelijk draagvlak **Lessons Learned van vijf windparken in** **Midden-Limburg**

In opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Windfondsen en maatschappelijk draagvlak

Lessons Learned van vijf windparken in Midden-Limburg

Inhoudsopgave

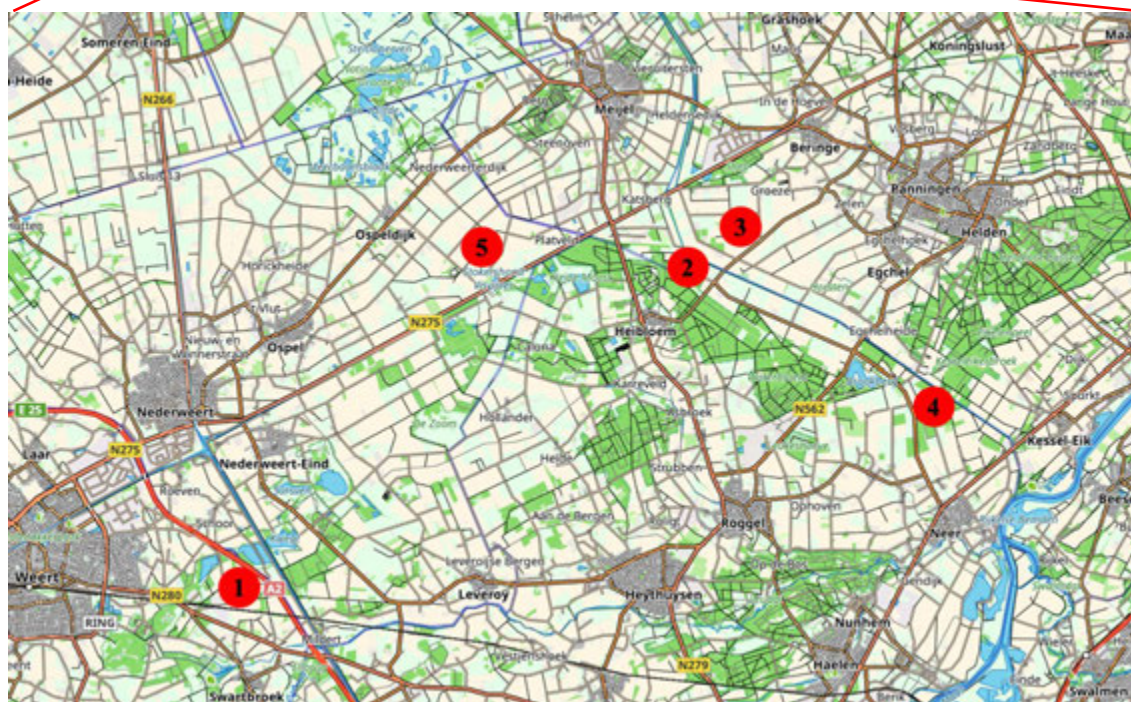
1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Werkwijze Lessons Learned	4
2. Vijf windparken in Midden-Limburg	5
2.1 Windpark Heibloem	5
2.2 Windpark Egchelse Heide	7
2.3 Windpark De Kookepan	9
2.4 Windpark Ospeldijk	11
2.5 Windpark Weert	13
3. Lessons Learned	15
3.1 Inrichting en reikwijdte fondsen	15
3.2 Invloedssfeer omgevingsfonds	16
3.3 Draagvlak omgeving	16
3.4 Communicatiestrategie	17
4. Voorlopige conclusie	18

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In Midden-Limburg, in de buurt van Roermond, staan vijf windparken die elk jaar een deel van hun financiële opbrengst in fondsen storten voor de omgeving van het park. De parken (zie kaartje) zijn tussen 2020-2022 in bedrijf genomen en tellen samen 17 turbines, met een totaal opgesteld vermogen van ruim 107 megawatt. Het gaat om:

1. Windpark Weert
2. Windpark Heibloem
3. Windpark Egchelse Heide
4. Windpark De Kookepan
5. Windpark Ospeldijk

Lokale lasten en lusten

Zoals bekend lijkt het maatschappelijk verzet tegen (grote) windturbines lokaal toe te nemen naarmate er meer windparken bijkomen en zij dichterbij de bewoonde wereld worden gerealiseerd. Dat veel windparken - financieel gezien - profijt opleveren voor energiebedrijven, grondeigenaren en investeerders helpt daarbij niet. In Nederland staan echter ook veel windparken die de lokale 'lasten en lusten' in balans willen brengen, waarbij een deel van de winst terugvloeit naar de plaatselijke gemeenschap.

Doel evaluatie

Meestal zijn dergelijke windparken geheel, of deels, in eigendom van een wind- of energiecoöperatie. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) heeft belangstelling voor dergelijke windparken omdat zij opgedane ervaringen en kennis wil delen met andere projecten en overheden. In Regionale Energiestrategieën (RESsen) speelt meer windenergie een belangrijke rol en de verwachting bestaat dat lokaal eigendom van een windpark een positief effect heeft op het draagvlak bij omwonenden. Maar is dat ook zo? Daarom zocht de RVO contact met de vijf genoemde windparken om samen Lessons Learned op te tekenen en hun ervaringen breed te delen. Met name windparken in Nederland die zich nog in de startfase bevinden kunnen daar hun voordeel mee doen.

1.2 Werkwijze Lessons Learned

Op 26 september 2023 kwam een gezelschap van de vijf windparkeigenaren, betrokken gemeenten en de provincie Limburg bij elkaar in Roermond. Onder leiding van de RVO werd elk windpark eerst afzonderlijk onder de loep genomen en gingen de deelnemers daarna met elkaar in gesprek over geleerde lessen, eventuele problemen, behaalde successen en ideeën voor de toekomst.

In dit document wordt de opbrengst van die dag bondig samengevat. Voor de noodzakelijke achtergrondinformatie besteedt hoofdstuk 2 eerst aandacht aan de gegevens van elk windpark en hoe zijn hun windfondsen hebben opgezet. In hoofdstuk 3 worden de Lessons Learned van 26 september thematisch samengevat. Hoofdstuk 4 besluit dit stuk met een korte slotconclusie.

Soorten fondsen: op welk fonds richten wij ons?

In het algemeen werken de windparken met drie soorten fondsen:

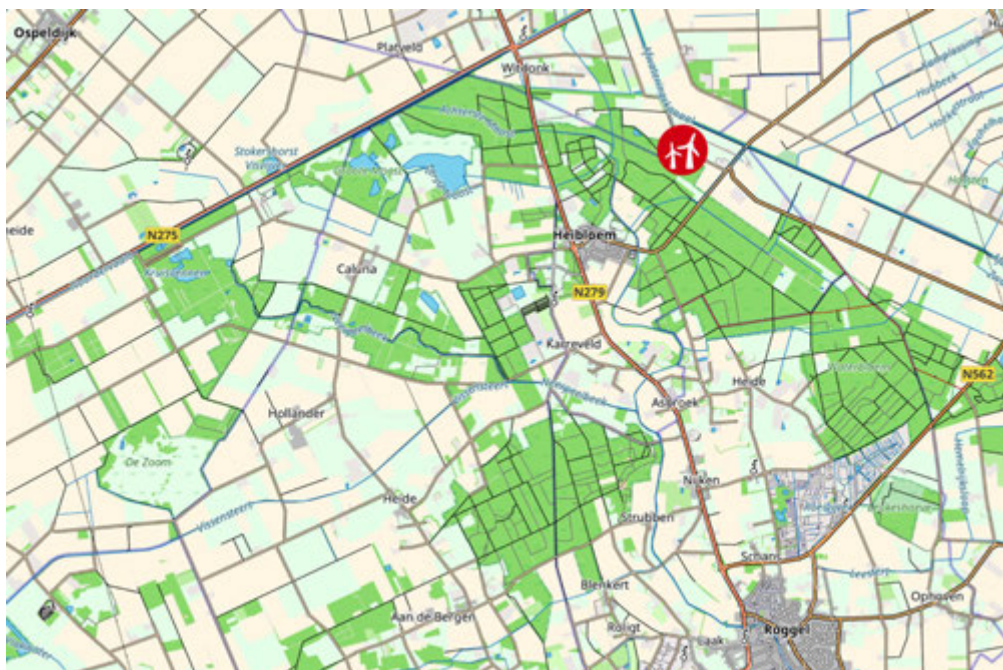
1. Compensatie/vergoeding voor direct omwonenden
2. Omgevingsfonds (fonds voor maatschappelijke initiatieven in directe omgeving)
3. Duurzaamheidsfonds (fonds voor duurzaamheidsprojecten in de bredere omgeving)

In dit Lessons Learned document richten wij ons uitsluitend op de inrichting van (en ervaringen met) het **omgevingsfonds** en het **duurzaamheidsfonds** bij de 5 windparken.

2. Vijf windparken in Midden-Limburg

2.1 Windpark Heibloem

In de gemeente Leudal, iets ten noorden van Heibloem, staan 2 turbines die in 2020 in bedrijf werden genomen. Initiatiefnemer was Zuidenwind, een grote coöperatie (700 leden) die op meerdere plekken in Limburg windturbines heeft gerealiseerd.

Van de bruto winst van het windpark krijgen de grondeigenaren van de kavels waarop de turbines staan) een jaarlijkse vergoeding van € 35.000 euro. Vervolgens wordt bedrijfsrendement uitgekeerd voor de leden van coöperatie Zuidenwind. Wat overblijft wordt volgens een verdeelsleutel gestort in een omgevingsfonds en een duurzaamheidsfonds. Beide fondsen steunen alleen rechtspersonen zonder winstoogmerk, dus geen particuliere initiatieven. Deze fondsenopzet is bijna identiek aan windpark Ospeldijk – ook een project van Zuidenwind – en de twee windparken hebben qua werkgebied en bestedingen dan ook een zekere overlap (zie paragraaf 2.4).

Omgevingsfonds

Het windpark stort jaarlijks 1 euro per geproduceerde megawattuur in dit fonds. Na 15 jaar wordt de bijdrage aan het fonds gehalveerd. Het fonds richt zich op het ondersteunen van een brede waaier van maatschappelijke 'People, Planet, Profit' (PPP) doelen binnen 7 kilometer van het windpark. Denk daarbij aan initiatieven en projecten op het gebied van duurzaamheid, sociale cohesie, landschap en ecologie. De systematiek van het fonds is zodanig dat projecten dichtbij het park een hogere uitkering kunnen krijgen dan projecten verder weg.

Een onafhankelijke adviescommissie van omwonenden beoordeelt de aanvragen. Het finale besluit wordt genomen door het bestuur van Zuidenwind.

Aantal turbines	Jaaropbrengst	Initiatief en eigendom	Omgevingsfonds
2 turbines van elk 9 megawatt	25.000 MWh	Coöperatie Zuidenwind	Circa € 25.000/jaar

Duurzaamheidsfonds

Naast het omgevingsfonds heeft het windpark ook een duurzaamheidsfonds ingericht, waarin jaarlijks alle resterende winst wordt gestort. Momenteel gaat dat om circa € 400.000 per jaar. Doelstelling van het fonds is om te participeren in grote regionale PPP-projecten, in samenwerking met andere maatschappelijke organisaties. Het duurzaamheidsfonds wordt beheerd door het bestuur van Zuidenwind.

Voorbeelden bestedingen

Sinds 2022 hebben de fondsen al diverse projecten en initiatieven mogelijk gemaakt:

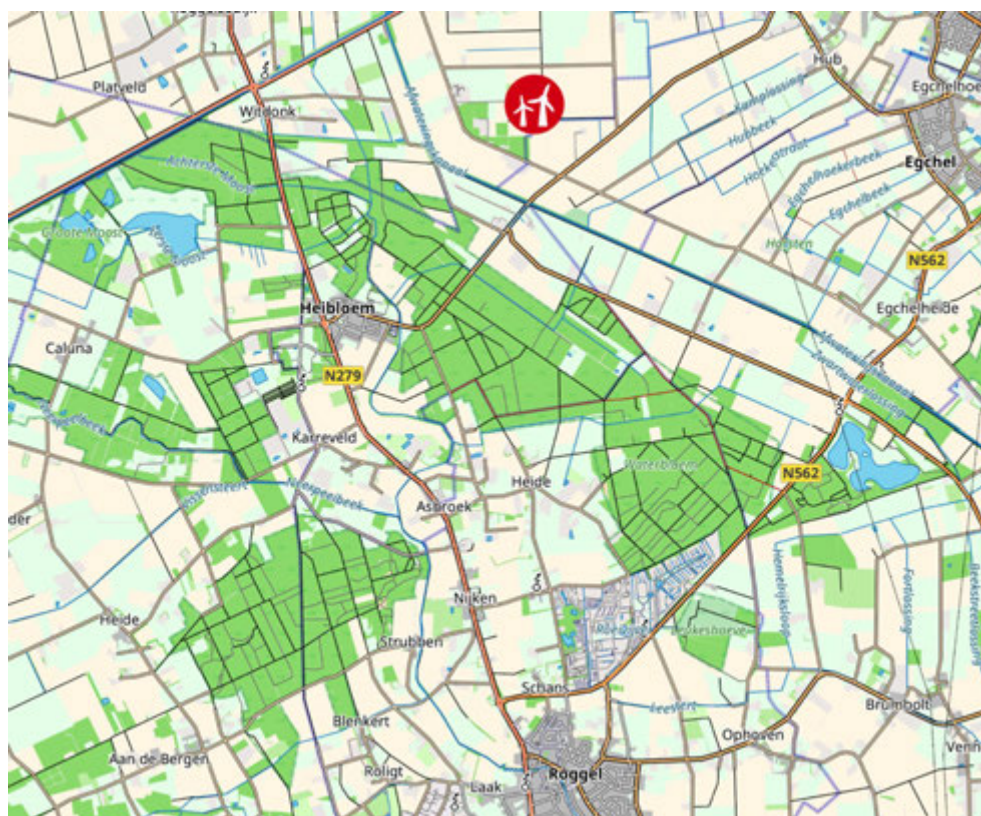
- Lokaal snel internet
- Bijdrage aan een energieneutraal gemeenschapshuis
- Aanpassing gevaarlijke wegkruising
- Aanpak asbestdaken
- Elektrische burgerbus
- Dorpsfeest
- Maaltijden voor ouderen
- Een afhaalbakker
- Kermis
- Hulp bij inrichting kinderopvang

Meer informatie

www.zuidenwind.org

2.2 Windpark Egchelse Heide

In de gemeente Peel en Maas, een stuk ten noordwesten van Heibloem, staan 5 turbines die in 2021 in bedrijf werden genomen. De oorspronkelijke initiatiefnemers waren drie boeren, maar het uiteindelijk eigendom kwam voor 25% in handen van de drie boeren, 25% van energiecoöperatie Peel Energie, 25% van de Aelmans Adviesgroep en 25% van het bedrijf Green Trust.

Binnen een straal van 650 meter van de turbines bevinden zich ongeveer 60 grondeigenaren. In verband met noodzakelijke funderingen van de turbines, overdraai, kabels & leidingen, inspectiepaden en opstalrecht ontvangen zij, volgens een bepaalde verdeelsleutel, 3% van de bruto omzet (inclusief SDE-subsidie) met een minimum van 100.000 euro per jaar.

Verduurzaming woningen rondom de turbines

Windpark Egchelse Heide werkt strikt genomen niet met een duurzaamheidsfonds, maar bij aanvang is vastgelegd dat het windpark financieel wel bijdraagt aan het verduurzamen van woningen binnen een afstand van 1.000 meter van de turbines. Afhankelijk van de afstand tot de turbines investeert het windpark tussen de €1.000 en €25.000 per woning.

Omgevingsfonds

Tot slot heeft ook dit windpark een omgevingsfonds ingesteld, dat hier het 'windparkfonds' wordt genoemd. Egchelse Heide stort jaarlijks 1 euro per geproduceerde megawattuur in het fonds. Bij de start van het windpark deden de eigenaren al wel meteen een eenmalige dotatie van €50.000 aan het fonds en doneerde €60.000 aan lokale gemeenschapshuizen toen de gascrisis van 2022 op haar hoogtepunt was.

Doelstelling van het fonds is het ondersteunen van maatschappelijke doelen binnen de gemeentegrenzen. Denk daarbij aan initiatieven en projecten op het gebied van duurzaamheid, sociale cohesie, landschappelijke waarden en ecologie. Een onafhankelijke commissie van omwonenden beoordeelt aanvragen voor dit fonds, maar de finale beslissing wordt genomen door de directie van het windpark. De gemeente heeft geen enkele bemoeienis met de operationele activiteiten van het fonds.

Aantal turbines	Jaaropbrengst	Initiatief en eigendom	Omgevingsfonds
5 turbines van elk 4,2 megawatt	58.000 MWh/jaar	Initiatief van 3 boeren. Eigendom van boeren, Aelmans Adviesgroep, coöperatie Peel Energie, en Green Trust BV	Circa €60.000/jaar

Voorbeelden bestedingen

Het omgevingsfonds heeft al meer dan 30 projecten en initiatieven mogelijk gemaakt. Met donaties aan bijvoorbeeld:

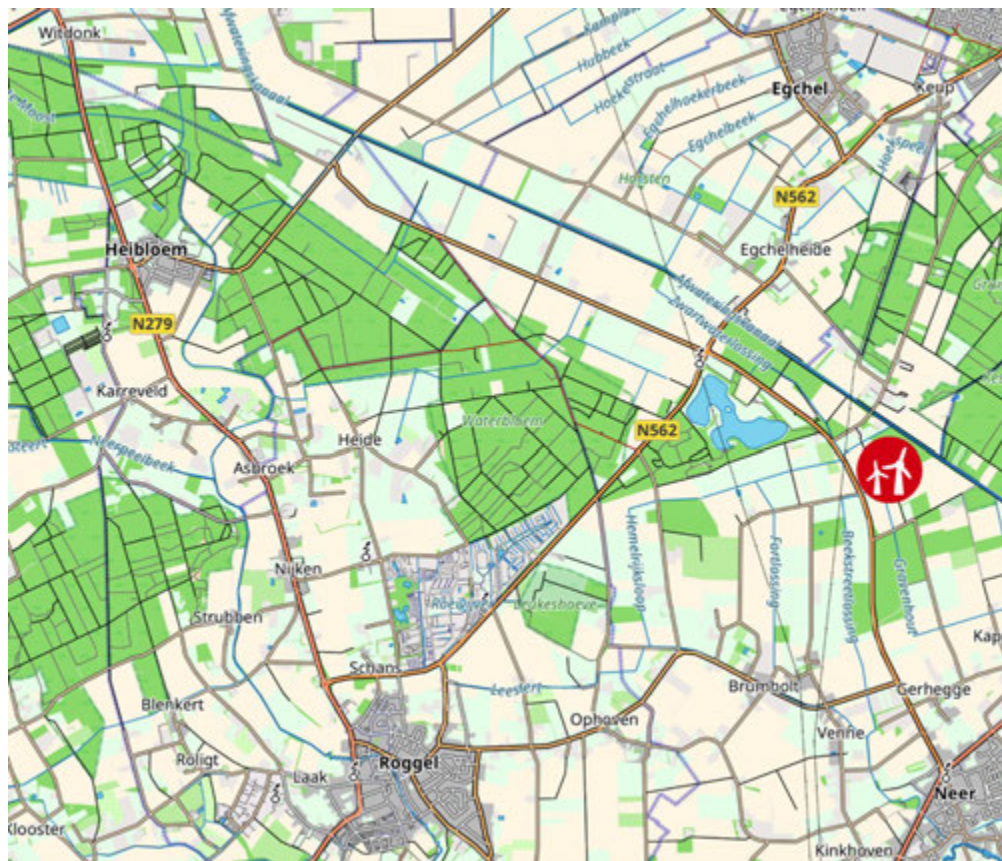
- Diverse kinderactiviteiten
- Sport
- Bospaden en een tuin
- Lokaal toneel
- Een luie trap en een duo-fiets
- Laadfaciliteiten elektrische auto's.

Meer informatie

www.windparkegchelseheide.nl

2.3 Windpark De Kookepan

In de gemeente Leudal, ongeveer halverwege Kessel en Roggel, staan 3 turbines die in 2021 in bedrijf werden genomen. De initiatiefnemer van het windpark was energiecoöperatie Leudal Energie.

Binnen een straal van circa 1.000 meter van de turbines konden eigenaar-bewoners een beroep doen op een compensatiefonds: zie verderop in deze tekst onder het kopje Duurzaamheidsfonds. Daarnaast werkt Windpark Kookepan ook met een omgevingsfonds. Dat fonds steunt niet alleen lokale organisaties maar ook passende particuliere initiatieven.

Omgevingsfonds

Het windpark stort jaarlijks 1 euro per geproduceerde megawattuur in dit fonds. Na 15 jaar wordt de bijdrage aan het fonds gehalveerd. Doelstelling van het fonds is het ondersteunen van maatschappelijke doelen binnen 2.000 meter van het windpark. Denk daarbij aan initiatieven en projecten op het gebied van duurzaamheid, sociale cohesie, sport, cultuur en toerisme.

Een onafhankelijke stichting beheert het fonds. In het bestuur zitten 9 omwonenden en 2 vertegenwoordigers van Leudal Energie. De gemeente heeft geen enkele bemoeienis met de operationele activiteiten van het fonds.

Aantal turbines	Jaaropbrengst	Initiatief en eigendom	Omgevingsfonds
3 turbines van elk 12,6 megawatt	33.000 MWh	Coöperatie Leudal Energie	Circa €30.000/jaar

Duurzaamheidsfonds

Naast het omgevingsfonds heeft het windpark ook een duurzaamheidsfonds ingericht, waarin eenmalig een bedrag van € 200.000 werd gestort. Doelstelling van het fonds is het ondersteunen van bewoners (tot 1000 meter van de turbines) die hun huis willen verduurzamen. Dit fonds is ook op te vatten als een soort compensatiefonds voor de mogelijke hinder die direct omwonenden ondervinden.

Voorbeelden bestedingen

Sinds 2022 hebben de fondsen al diverse projecten en initiatieven mogelijk gemaakt:

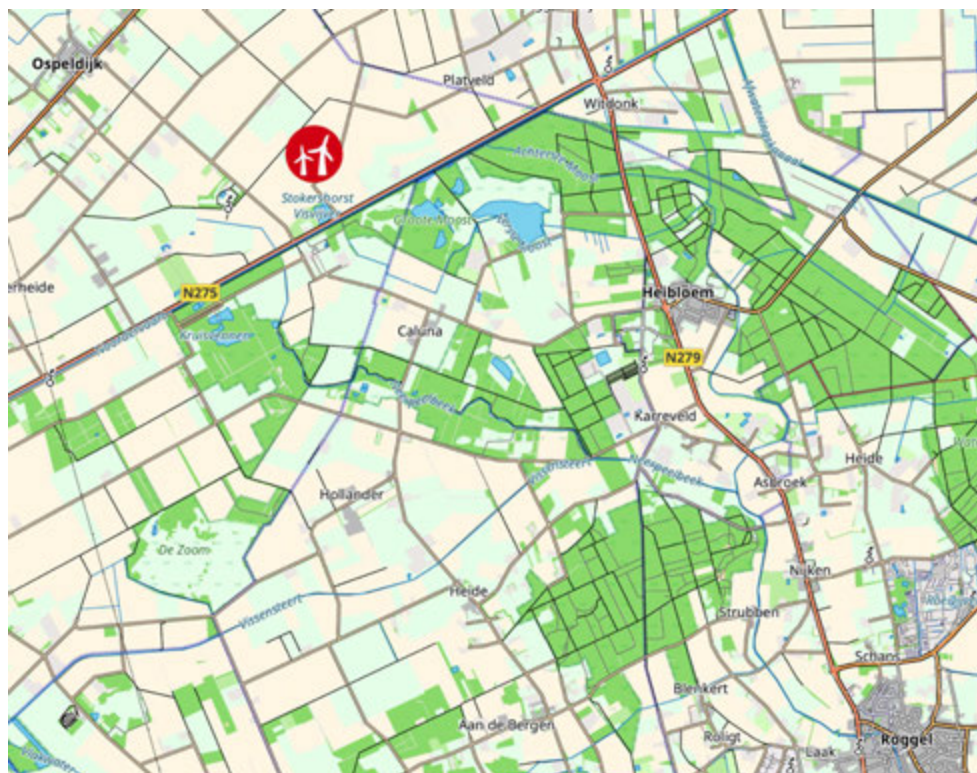
- Nieuwe houten balustrade voor een brug
- Bijdragen aan verduurzaming sportgebouwen en gemeenschapshuizen
- Bijdrage aan de voedselbank, speeltuin en een lening aan een zonnepark
- Bijdragen aan leden van Leudal Energie die hun huis willen isoleren
- Herstel van een watermolen
- Een elektrische 'klusbus' voor de energiebesparingsbrigade

Meer informatie

www.leudalenergie.nl

2.4 Windpark Ospeldijk

In de gemeente Nederweert, even ten noordwesten van Heibloem, staan 4 turbines die in 2021 in bedrijf werden genomen. Initiatiefnemers waren Waterleiding Maatschappij Limburg (WML) en energiecoöperatie Newecoop. Later nam Zuidenwind, een grote coöperatie die op meer plekken in Limburg windturbines heeft gerealiseerd, het stokje over van Newecoop.

Van de 'bruto' winst van het windpark krijgen eerst de grondeigenaren van de kavels waarop de turbines staan) een jaarlijkse vergoeding van € 35.000 euro. Vervolgens wordt een zeker bedrijfsrendement uitgekeerd voor WML en de leden van coöperatie Zuidenwind. Wat overblijft wordt volgens een verdeelsleutel gestort in een omgevingsfonds en een duurzaamheidsfonds. Beide fondsen steunen alleen rechtspersonen zonder winstoogmerk, dus geen particuliere initiatieven. Deze fondsenopzet is bijna identiek aan windpark Heibloem – ook een project van Zuidenwind – en de twee windparken hebben qua werkgebied en bestedingen dan ook een zekere overlap (zie paragraaf 2.1).

Omgevingsfonds

Het windpark stort jaarlijks 1 euro per geproduceerde megawattuur in dit fonds. Na 15 jaar wordt de bijdrage aan het fonds gehalveerd. Het fonds richt zich op het ondersteunen van een brede waaier van maatschappelijke 'People, Planet, Profit' (PPP) doelen binnen 7 kilometer van het windpark. Denk daarbij aan initiatieven en projecten op het gebied van duurzaamheid, sociale cohesie, landschap en ecologie. De systematiek van het fonds is zodanig dat projecten dichtbij het park een hogere uitkering kunnen krijgen dan projecten verder weg.

Een onafhankelijke adviescommissie van omwonenden beoordeelt de aanvragen. Het finale besluit wordt genomen door het bestuur van Zuidenwind, omdat waterleidingbedrijf WML dat aan Zuidenwind heeft gemandateerd.

Aantal turbines	Jaaropbrengst	Initiatief en eigendom	Omgevingsfonds
4 turbines van elk 4,5 megawatt	Circa 50.000 MWh	50% Coöperatie Zuidenwind en 50% Waterleiding Maatschappij Limburg	Circa €50.000/jaar

Duurzaamheidsfonds

Naast het omgevingsfonds heeft het windpark ook een duurzaamheidsfonds ingericht, waarin jaarlijks alle resterende winst wordt gestort. Momenteel gaat dat om circa €400.000 per jaar. Doelstelling van het fonds is om te participeren in grote regionale PPP-projecten, in samenwerking met andere maatschappelijke organisaties. Het duurzaamheidsfonds wordt beheerd door het bestuur van Zuidenwind.

Voorbeelden bestedingen

Sinds 2022 hebben de fondsen al diverse projecten en initiatieven mogelijk gemaakt. Met bijdragen aan bijvoorbeeld:

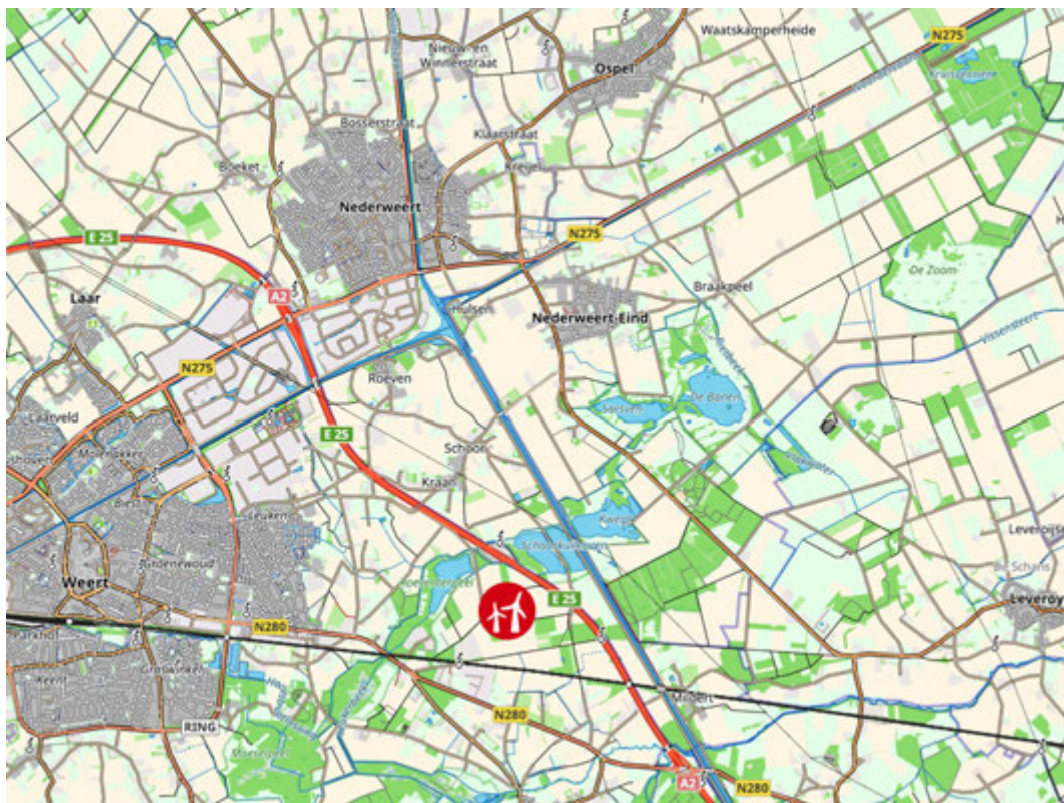
- Dierenweide bij kinderopvang
- Beach (sport)accommodatie bij een school
- Diverse AED's
- Renovatie van een kapel (rijksmonument)
- Zonnepanelen op Beugelclub Meijel
- Padelbanen LTC Meijel
- Dorpsvervoer
- Ruilwinkel Pluktuin
- Activiteiten van buurtvereniging Platveld
- Beweegroute Ospel

Meer informatie

www.zuidenwind.org

2.5 Windpark Weert

Aan de oostkant van Weert, vlakbij de snelweg A2, staan 3 turbines die in 2022 in bedrijf werden genomen. Het project heette aanvankelijk windpark Gries Hej en werd later omgedoopt in Windpark Weert. Initiatiefnemers waren de coöperatieve vereniging WeertEnergie en Eneco Wind die het park hebben gerealiseerd. Om het beheer te stroomlijnen, en samen nieuwe activiteiten in de energietransitie te kunnen ontwikkelen, hebben beide partijen een gezamenlijke coöperatie opgericht onder de naam Nieuwe Energie Weert (NEW).

Anders dan de windparken Heibloem, De Kookepan en Ospeldijk werkt Windpark Weert niet met een omgevingsfonds en duurzaamheidsfonds, maar met twee soorten omgevingsfondsen.

Omgevingsfonds voor omwonenden : 'Gries Hej'

Het windpark stort 1 euro per geproduceerde megawattuur in dit fonds. Dat levert op jaarbasis een bedrag op van minimaal € 30.000. Na 15 jaar wordt de bijdrage aan het fonds gehalveerd. Doelstelling van het fonds is het ondersteunen van maatschappelijke initiatieven binnen 3.000 meter van het windpark. Denk daarbij aan initiatieven en projecten op het gebied van duurzaamheid, ecologie, sociale cohesie, cultuur en toerisme.

De onafhankelijke stichting Windfonds Gries Hej beheert het fonds, met alleen omwonenden in het bestuur. Wel wordt het fondsbeleid regelmatig afgestemd met het bestuur van Windpark Weert.

Voorbeelden bestedingen

Sinds 2022 heeft het fonds al diverse projecten en initiatieven mogelijk gemaakt, zoals:

- Zonnepanelen op een tennisvereniging (Nederweert Eind)

- Reanimatie apparatuur op diverse plekken (AED)
- Renovatie van Onze Lieve Vrouwe Kapel (Schoor)
- Een bijenhotel (Vrouwenhof)

Omgevingsfonds voor grondeigenaren

Binnen een straal van circa 500 meter van de turbines ontvangen grondeigenaren die het windpark hebben gesteund een jaarlijkse financiële vergoeding, waarvan 90% daadwerkelijk wordt uitbetaald en 10% wordt gereserveerd voor gezamenlijke activiteiten. Op jaarbasis gaat het om een totaalbedrag van minimaal € 10.000.

Aantal turbines	Jaaropbrengst	Initiatief en eigendom	Twee omgevingsfondsen
3 turbines van elk 4,2 megawatt	30.000 MWh	50% coöperatieve vereniging Weert Energie en 50% Eneco	Circa € 40.000/jaar

Meer informatie

www.windparkweert.nl

3. Lessons Learned

Vooral overeenkomsten

De 5 besproken windparken in Midden-Limburg hebben een aantal opvallende overeenkomsten. Rondom de turbines hebben zij 3 fondsen¹ gecreëerd: een compensatiefonds voor omwonenden/grondeigenaren in de directe invloedssfeer van het windpark, een fonds voor de lokale gemeenschap tot op enkele kilometers van de turbines, en een duurzaamheidsfonds dat de hele gemeente of zelfs regio bestrijkt. Al deze windparken kiezen voor een afdracht van 1 euro per geproduceerde megawattuur elektriciteit aan het omgevingsfonds. Dat komt in alle gevallen neer op circa 10.000 euro per turbine per jaar. Ook zijn de windparken eensgezind in hun aanpak om de aanvragen voor het omgevingsfonds te laten beoordelen door een onafhankelijke commissie of stichting, die vooral wordt bemenst door omwonenden. De gemeente heeft geen zeggenschap in de gekozen bestedingen en de voorkeur gaat uit naar maatschappelijke projecten op het gebied van:

- Duurzaamheid
- Landschap en ecologie
- Sociale cohesie en inclusiviteit
- Cultuur

Twee van de vijf windparken hanteren daarnaast ook lokale sportbeoefening en toerisme als criteria

Kleine verschillen

Er zijn ook kleine verschillen. Zo loopt het gebied waarbinnen het omgevingsfonds opereert uiteen van 2 kilometer tot 7 kilometer vanaf het hart van het windpark, en bestrijkt in een geval zelfs de hele gemeente. Daarnaast zijn de meningen verdeeld of toerisme en/of dorpsfeesten ook bijdragen uit een fonds zouden moeten krijgen. Maar in alle gevallen staan duurzaamheid, landschap & ecologie, cultuur, sociale cohesie en inclusie bovenaan de lijst criteria.

Tijdens het gesprek tussen de vijf windparken, op 26 september 2023, keken de deelnemers terug op de eerste paar jaar dat hun fondsen actief waren en kwamen tot de volgens Lessons Learned.

3.1 Inrichting en reikwijdte fondsen

1. De windparken vinden alle vijf dat een windfonds (omgevingsfonds of duurzaamheidsfonds) geen initiatieven of projecten moet financieren die eigenlijk kerntaken zijn van een gemeente of andere overheid. In die keuze zit wel een grijs gebied, want waar houden de taken van een gemeente precies op?
2. Er is een breed gedeeld gevoel dat het inrichten van omgevingsfondsen een gelukkige keuze is geweest. Het principe 'Local for Local' (L4L), waarin de winst van lokale projecten, initiatieven, investeringen, winkels en andere bedrijven ook terugvloeit naar de lokale gemeenschap, valt goed bij omwonenden.

¹) Windpark Weert heeft geen duurzaamheidsfonds. Windpark Egchelse Heide strikt genomen ook niet, maar investeert wel in verduurzaming van woningen tot 1 kilometer van de turbines.

3. Elk van de windfondsen doet tal van goede werken op lokaal niveau. Dat verdient voortzetting, maar de windparken voelen er ook voor om nu en dan echt grote (lokale of regionale) projecten te ondernemen. Projecten met een flinke maatschappelijke uitstraling. Dat kunnen zij niet alleen, dus het zou interessant zijn als windparken soms hun krachten bundelen en samen, met een grote slagkracht, aansprekende projecten uit kunnen voeren. Volgens de 5 windparken ligt daarin een belangrijke taak voor koepelorganisatie REScoop.

3.2 Invloedssfeer omgevingsfonds

4. De invloed van windparken (financieel, ruimtelijk, visueel, hinder) trekt zich niets aan van toevallige, dichtbij gelegen gemeentegrenzen. Laat de reikwijdte van een fonds daarom niet stoppen bij zo'n lijn op de kaart. Ook omwonenden denken niet in gemeentegrenzen.
5. Maak de straal waarbinnen een windfonds opereert liever iets te groot dan te klein. Afgunst bij omwonenden die er net buiten vallen kan soms als een veenbrand jarenlang het windpark dwars zitten. Wees dus ook niet te rigide als een goede fondsaanvraag afkomstig is van een initiatiefnemer die net 100 meter buiten de cirkel ligt.

3.3 Draagvlak omgeving

6. Volgens de vijf windparken vallen vooral bepaalde doelen en aspecten van windfondsen goed bij de directe omgeving:
 - Lokaal zichtbare en tastbare bestedingen;
 - Gevoel van gemeenschappelijk eigendom: 'die molens zijn ook voor mij';
 - Coöperatieve windparken hebben een menselijk gezicht en aanspreekpunt, met oprechte aandacht voor lokale wensen en eventuele hinder;
 - Bijdragen aan buurtfeesten en leuke projecten;
 - Bijdrage aan meer sociale cohesie;
 - Goede transparantie van informatie over het windpark, eigenaren, doelen, financiën en keuzes die de windfondsen maken.
7. Door de lokale, coöperatieve en transparante organisatie van het windpark en de windfondsen werden veel aanvankelijke tegenstanders of twijfelaars uiteindelijk toch voorstanders.
8. Hoe dan ook zal er, welke opzet een windpark ook kiest, altijd een groep tegenstanders overblijven vanwege ondervonden hinder of principiële weerstand tegen windturbines. Windfondsen stemmen hen niet milder; zij zien de fondsen als afkoop, omkopen van de omgeving. Projecten die een bijdrage krijgen uit een fonds doen in hun ogen mee met 'de windmaffia';
9. Zoals eerder opgemerkt, zijn de lokale bestedingen van windparken (L4L) een belangrijke troef in handen van coöperatieve windparken: 'we moeten ernaar streven om onze windenergie liefst helemaal lokaal te gebruiken'. Wat dat betreft is het tijdelijk stilzetten van turbines – bij negatieve stroomprijzen – een doorn in het oog. Beter zou het zijn als tijdelijke overschotten aan stroom lokaal in de vorm van warmte kan worden opgeslagen en gebruikt voor een duurzame en betaalbare verwarming van gebouwen. De hoop bestaat dat de provincie en de RVO zo'n innovatie zouden ondersteunen met onderzoek en financiële steun.
10. Een aanbeveling van deze 5 windparken is om bestedingen vanuit een windfonds zoveel mogelijk toe te kennen aan lokale verenigingen, stichtingen en andere lokale organisaties van

bewoners en ondernemers. Op die manier zit een windfonds meer 'in de haarvaten van de samenleving';

11. Zorgen windfondsen ook voor meer draagvlak voor een windpark? Misschien kunnen we beter spreken van meer respect en *acceptatie*. In elk geval lijkt de tegenstand minder massief dan bij een windpark van grote investeerders die niks met de lokale gemeenschap hebben. En nogmaals, er blijven groepen tegenstanders.

3.4 Communicatiestrategie

12. Ondanks alle goede bedoelingen maken windparken soms de fout om de omgeving pas te laten participeren als de locatie, het aantal turbines en de vermogens ervan al vastliggen. De 'participatie' wordt dan in feite communicatie (zenden en klachten aanhoren) en de omwonenden hebben weinig wezenlijks meer in te brengen. Het verdient aanbeveling om al vanaf het allereerste begin te communiceren, waarbij omwonenden ook nog mee kunnen beslissen over welke turbines waar en hoe precies worden geplaatst;
13. Puur communicatief gezien resoneren de benamingen 'duurzaamheidsfonds' of 'omgevingsfonds' niet erg bij de meeste omwonenden. 'Windparkfonds' of 'windfonds' doen dat waarschijnlijk wel. Vooral omdat meteen duidelijk is waar het geld vandaan komt en ook omdat duurzaamheid niet bij iedereen de harten sneller doet kloppen;
14. Tegenstanders van een windpark zijn vaak hecht georganiseerd, terwijl voorstanders vaak juist niet op de voorgrond treden. Daardoor krijgen tegenstanders alle aandacht, raken de goede kanten van een windpark ondergesneeuwd, en rapporteren media dat er vooral verzet is. Probeer daarom medestanders en positieve omwonenden als groep te verenigen en zich duidelijk uit te laten spreken;
15. In het verlengde daarvan: in de lokale (social) media en het lokale debat zou vaker de positieve kant van een windpark en windfonds te horen moeten zijn. Dat vereist een intensievere en slimmere promotie dan alleen een positieve tekst op de eigen website of in de niches van milieumedia (preken voor eigen parochie).
16. Streef ernaar om goed nieuws over een windpark of windfonds zoveel mogelijk te laten vertellen door lokale 'ambassadeurs' met enig aanzien in de gemeenschap. Het windpark als afzender van goed nieuws vinden tegenstanders en twijfelaars altijd verdacht;
17. Jongeren en jong volwassenen kijken relatief vaak positief aan tegen windturbines. Probeer deze groep beter in beeld te krijgen en ook medestanders uit die groep vaker én duidelijker van zich te laten horen;
18. De windfondsen zouden graag zien dat lokale verenigingen die zij steunen duidelijker laten zien van wie die steun komt. Helaas gaat dat moeizaam, omdat die promotie vaak meteen leidt tot sociale spanningen binnen een vereniging of dorp. Dit fenomeen pleit er mogelijk ook voor om (anders dan les 13) toch een neutrale benaming voor een windfonds te kiezen;
19. Anders dan gedacht lijkt communiceren over de mooie geldbedragen die een windfonds uitdeelt *niet* merkbaar bij te dragen aan het maatschappelijk draagvlak. Het werkt *wel* om te laten zien hoe het fonds concreet bijdraagt aan lokaal plezier, gezelligheid, leuke tastbare veranderingen in de omgeving, hulp voor huishoudens, het klimaat of het welzijn van kinderen en ouderen.

4. Voorlopige conclusie

De hier besproken vijf windparken zijn pas 1-2 jaar in werking. Voor definitieve conclusies over hun windfondsen is het daarom te vroeg, maar een paar voorlopige observaties lijken op hun plaats.

Drieslagstelsel van fondsen

De windparken hebben een goed functionerend stelsel van fondsen per windpark ingericht: een compensatiefonds voor direct omwonenden/grondeigenaren, een omgevingsfonds voor de lokale gemeenschap en (bij 3 van de 5 windparken) een duurzaamheidsfonds dat een groter gebied bestrijkt.

De duurzaamheidsfondsen werken met bedragen in de orde van enkele tonnen per windpark. Daarnaast dragen de windparken 1 euro per geproduceerde megawattuur over aan hun omgevingsfonds, waardoor zij jaarlijks enkele tienduizenden euro's lokaal kunnen besteden. Een onafhankelijke commissie of stichting beoordeelt aanvragen voor het omgevingsfonds.

Windfonds heeft positieve impact

Bij de windparken overheerst het gevoel dat het inrichten van omgevingsfondsen een gelukkige keuze is geweest, vooral omdat het principe 'Local for Local' resoneert bij de omgeving. Die 'omgeving' wordt geïnterpreteerd als een cirkel van ongeveer 2 tot 7 kilometer rond het windpark.

Communicatie kan sterker

De benaming 'windparkfondsen' of 'windfonds' is communicatief sterker dan 'duurzaamheidsfonds' of 'omgevingsfonds', omdat zij direct een positieve associatie uitlokken met de turbines zelf. Opvallend is dat communiceren over mooie geldbedragen die een windfonds uitdeelt *niet* merkbaar lijkt bij te dragen aan het maatschappelijk draagvlak. Het werkt *wel* om te laten zien dat het fonds concreet bijdraagt aan leuke dingen, sociale cohesie, lokale voorzieningen en kwaliteit van de omgeving.

Er is behoefte aan een meer assertieve, creatieve en offensieve communicatiestrategie rondom windparken met windfondsen. Dat brengt wat meer balans in de berichtgeving, die vaak wordt gedomineerd door negatieve communicatie van principiële tegenstanders. Meer balans wordt met name bereikt als positieve communicatie ook buiten de eigen niche van medestanders treedt.

Draagvlak of acceptatie

Met een windfonds draagvlak kweken voor windenergie is wellicht een onrealistisch doel. 'Draagvlak' impliceert immers dat de omgeving een project 'draagt'. Meer 'acceptatie' lijkt wel een haalbaar doel. De inzet moet zijn om zo goed mogelijk om te gaan met de belangen van buurtgenoten en zoveel mogelijk geld terug te laten vloeien naar de lokale gemeenschap, opdat windturbines naast de onmiskenbare nadelen ook merkbare voordelen opleveren. Daardoor kan acceptatie groeien, zonder het allemaal per se met elkaar eens te zijn over het al of niet plaatsen van windturbines.

Meeslepende L4L projecten

Een echte troefkaart van coöperatieve windparken is dat zij – anders dan grote commerciële windontwikkelaars – een deel van de opbrengst aanwijsbaar terug laten vloeien in hun directe omgeving: 'Local for Local'. De 5 windparken zouden die troefkaart soms graag verder uitspelen met grote aansprekende projecten in de buurt of regio. Als de windparken hun duurzaamheidsfondsen zouden bundelen, en cofinanciering aantrekken, liggen initiatieven met veel impact en uitstraling binnen handbereik. Bijvoorbeeld het opslaan van tijdelijke windstroom overschotten in de vorm van

warmte of waterstof, ten gunste van de lokale gemeenschap. Daarin ligt een belangrijke ondersteuningstaak voor koepelorganisatie REScoop.

Windfondsen zorgden voor professionalisering

Door te werken met windfondsen moesten initiatiefnemers noodgedwongen meer naar buiten treden, beter communiceren met de omgeving, hun bestuurskracht vergroten en hun financiële grondslag doorontwikkelen. Daardoor hebben windfondsen bijgedragen aan de professionalisering van windcoöperaties.

Dit is een publicatie van:
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL Den Haag
Postbus 93144 | 2509 AC Den Haag
T +31 (0) 88 042 42 42
Contact
www.rvo.nl

Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | januari 2024
Publicatienummer: RVO-012/2024/RP-DUZA

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) stimuleert duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en regelgeving. RVO werkt in opdracht van ministeries en de Europese Unie.

RVO is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.